

ВІДГУК

офіційного опонента – докт. мед. наук, професора Терешиної Т.П. – на дисертаційну роботу МЯЛКІВСЬКОГО Костянтина Олеговича на тему: «Обґрунтування диференційованого вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота при захворюваннях пародонта в осіб молодого віку», подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія у спеціалізовану вчену раду К 41.136.03 при Міжнародному гуманітарному університеті

Актуальність теми дисертації. Проблема захворювань пародонта є найбільш актуальною і найважливішою в стоматології, що обумовлено масовою поширеністю їх у населення, виникненням вогнища хронічної інфекції в організмі, прогресуючим перебігом, що приводить при великому ураженні навколорубних тканин до втрати значної кількості зубів.

Серед хвороб пародонта найбільш поширеними є запальні і дистрофічно-запальні захворювання – хронічний катаральний гінгівіт і генералізований пародонтит. Складність етіології та патогенезу цих захворювань, залежність їх від багатьох факторів, недостатня ефективність первинної профілактики знижують якість лікувально-профілактичних заходів, що, у свою чергу, представляє сучасну медико-соціальну проблему.

Захворювання пародонта на ранніх стадіях характеризуються слабо вираженою симптоматикою. Тому, у багатьох випадках пацієнти звертаються до лікаря-стоматолога пізно, коли хвороба вже не підлягає зворотному розвитку.

Літературні дані останніх років свідчать про постійне зростання поширеності захворювань пародонта в осіб молодого віку. Це потребує подальшого вивчення найбільш значущих місцевих і системних факторів ризику розвитку даної патології в молодому віці і відповідної корекції лікувально-профілактичних заходів.

В зв'язку з тим, що виникнення уражень пародонта знаходиться в певній залежності від місцевих подразнюючих факторів та стану гігієни порожнини рота, доцільно використовувати лікувально-профілактичні засоби, що мають комплексну полівалентну дію. Вони повинні не лише зменшувати запалення ясен та підвищену чутливість твердих тканин зуба, але й сприяти усуненню подразнюючих факторів: видаляти зубний наліт (біоплівку), запобігати його утворенню, не подразнювати тканини пародонта та слизову оболонку рота, бути безпечними для організму в цілому.

Дисертаційна робота Мялківського Костянтина Олеговича присвячена підвищенню ефективності профілактики захворювань пародонта в осіб молодого віку шляхом розробки алгоритмів диференційованого використання запропонованих лікувально-гігієнічних комплексів залежно від клінічної ситуації у порожнині рота та оцінки їх ефективності.

Все вищевикладене дозволяє зробити висновок, що тема представленого дисертаційного дослідження є актуальною, відповідає потребам сучасної стоматології, а отримані результати безумовно мають важливе значення для медичної науки і практики.

Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної стоматології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця «Інноваційні підходи до діагностики та лікування твердих тканин зубів, захворювань пародонта та слизової оболонки порожнини рота» (№ ДР 0114U001355), де автор був безпосереднім виконавцем окремого фрагменту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Дисертаційна робота К.О. Мялківського виконана на сучасному науковому рівні та достатньому клінічному та лабораторному матеріалі.

Отримані результати дисертаційної роботи, проведених наукових досліджень, висновки та рекомендації базуються на достатній кількості клінічних спостережень: було обстежено 227 пацієнтів молодого віку (18-30 років) та проведено лікування 180 осіб із захворюваннями пародонта.

Для вирішення поставлених у дисертації задач автором проведені клініко-рентгенологічні, лабораторні (мікробіологічні, електронно-мікроскопічні,

рентгеноспектральний аналіз зубних паст та ополіскувачів) та статистичні дослідження.

Проведено математичні розрахунки методики прогнозування віддалених результатів диференційованого застосування засобів індивідуальної гігієни порожнини рота при захворюваннях пародонта.

Використані методи – сучасні, адекватні поставленим завданням дисертаційної роботи та дозволяють отримати вірогідні результати, які оброблені сучасними математичними методами.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, цілком обґрунтовані, об'єктивні, впливають зі змісту роботи. Достовірність наукових положень та висновків підтверджується верифікацією результатів, отриманих в умовах численних перевірок на різних об'єктах дослідження, а також шляхом порівняння з контрольними групами хворих, які формувалися відповідно до вимог для забезпечення репрезентативності й об'єктивності результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає насамперед у тому, що автором вперше за результатами проведеного комплексного клінічного обстеження стану тканин пародонта в осіб молодого віку було виділено новий діагностичний критерій, а саме – провідний клінічний симптом («кровоточивість», «гіперестезія», «галітоз»).

Автором вперше виявлені закономірності впливу місцевих чинників ризику при виникненні основного клінічного симптому та характер їх впливу на розвиток запальних захворювань пародонта у осіб молодого віку.

Вперше розраховано мінімальну антибактеріальну інгібуючу концентрацію зубних паст та ополіскувачів для порожнини рота залежно від переважання провідного клінічного симптому. На основі проведених досліджень встановлено раціональні концентрації зубних паст і ополіскувачів та визначені показання до їх раціонального використання з урахуванням діагностики основного клінічного симптому при запальних ураженнях пародонта.

Вперше проведене електронно-мікроскопічне дослідження складу та форми часточок зубних паст дозволило автору обґрунтувати їх раціональне застосування для профілактики та лікування запальних захворювань пародонта.

Проведеними мікробіологічними дослідженнями та даними растрової електронної мікроскопії лікувально-гігієнічних засобів обґрунтовано їх раціональне використання для профілактики та лікування запальних уражень пародонта.

Дисертантом розроблені та запропоновані найбільш раціональні алгоритми застосування лікувально-профілактичних гігієнічних комплексів при лікуванні осіб із захворюваннями пародонта залежно від переважання основного клінічного симптому: кровоточивості, гіперестезії та галітозу.

Доведено, що використання запропонованих лікувально-гігієнічних комплексів у комплексному лікуванні хворих з ураженнями пародонта (гінгівіт, генералізований пародонтит) дозволяє підвищити ефективність та скоротити терміни лікування.

Практичне значення роботи полягає у впровадженні в практику обґрунтованих практичних рекомендацій по використанню лікувально-гігієнічних комплексів у комплексному лікуванні запальних захворювань пародонта. Розроблені алгоритми застосування лікувально-гігієнічних комплексів при запальних захворюваннях пародонта дозволили скоротити час лікування, збільшити період ремісії, зменшити кількість рецидивів захворювань.

Розроблені моделі прогнозування віддалених результатів лікування захворювань пародонта в осіб молодого віку дозволяють індивідуалізувати надання лікувально-профілактичної допомоги та підвищити її ефективність.

Запропоновані автором методики та практичні рекомендації достатньо впроваджені у стоматологічних установах різних міст України та використовуються у навчальному процесі у різних Вищих навчальних закладах України.

Матеріали дисертації достатньо повно викладені в 11 опублікованих наукових працях, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в іноземному журналі (Данія) та 2 тез у збірниках матеріалів науково-

практичних конференцій. Рівень публікацій високий. Обсяг достатній і відповідає вимогам МОН України.

Матеріали дисертації доповідались та обговорювались на 4 науково-практичних конференціях.

Загальна характеристика роботи, оцінка її змісту і результатів.

Дисертаційна робота М'ялківського К.О. на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук викладена українською мовою на 210 сторінках комп'ютерного тексту. Вона побудована за традиційною схемою і складається зі вступу, огляду літератури, характеристики матеріалів і методів дослідження, розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, що містить 426 першоджерел (301 написаних кирилицею та 125 – латиницею). Робота ілюстрована 51 таблицями і 97 рисунками.

Зміст автореферату дисертації є ідентичним змісту основних положень виконаної дисертаційної роботи.

У *вступі* автор на основі вивчення найважливіших джерел літератури останніх років конкретно та достатньо повно обґрунтовує актуальність теми дисертації, її мету та задачі дослідження.

В *огляді літератури* представлений аналіз літератури щодо проблеми захворювань пародонта та вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота. Розділ завершує висновок, в якому зазначено, що велика кількість медикаментозних препаратів, що мають низьку ефективність при лікуванні захворювань пародонта, свідчить про необхідність розробки раціонального підходу до діагностики та їх лікування з урахуванням місцевих пошкоджуючих факторів. Згідно аналізу літературних джерел перспективним в лікуванні захворювань пародонта є патогенетично спрямований, диференційований вибір засобів індивідуальної гігієни порожнини рота в осіб молодого віку.

Зауваження: В огляді літератури переважно цитуються роботи більш ніж 5- річної публікації.

Розділ 2 «Матеріали і методи дослідження» складається із 6 підрозділів, де описано загальну характеристику груп дослідження, методики лабораторних, клінічних та статистичних досліджень.

Детально охарактеризовано групи дослідження, їх 3, відповідно по 60 пацієнтів у кожній, наведено їхній розподіл за віком, статтю та проявом клінічних симптомів у кожній групі. Наведено критерії включення і виключення пацієнтів та терміни клінічного спостереження.

Значна увага приділена мікробіологічним та клінічним дослідженням. Загалом, визначені для дослідження методи сучасні, адекватні поставленим завданням, інформативні. Суттєвих зауважень до розділу немає.

Розділ 3 «Результати клініко-лабораторного обстеження осіб молодого віку з захворюваннями пародонта» складається з 3 підрозділів. В ньому представлено результати визначення поширеності патології пародонта в осіб молодого віку та визначення ролі місцевих чинників у розвитку захворювань пародонта. Автором встановлена висока розповсюдженість, майже у 95% обстежених, та встановлені основні клінічні ознаки захворювань пародонта. Окрім визначення нозологічної форми патології пародонта, були визначені провідні клінічні симптоми у обстежених, або їх комбінації.

Дослідження глибини пародонтальних кишень, величини втрати епітеліального прикріплення і рецесії ясен у пацієнтів молодого віку з захворюваннями пародонта внаслідок дії місцевих пошкоджуючих факторів (розвиток каріозного процесу у пришийковій ділянці зубів, неякісні реставрації, наявність ортодонтичних конструкцій, зубних відкладень тощо) виявило високу інформативність даних показників при діагностиці захворювань пародонта.

Автором встановлено, що домінантною морфологічною формою у пацієнтів з ознаками захворювань пародонта є розміщені гронами коки (стафілококи). Також у пацієнтів усіх груп дослідження виявлена велика частота виявлення дріжджеподібних грибів. Найбільш різноманітна мікрофлора з різними видами мікробів виявлена у пацієнтів групи «Гіперестезія + кровоточивість». У пацієнтів даної групи виділено 12 типів колоній та усі морфологічні форми мікроорганізмів.

Зауваження до розділу: наявність технічних помилок та неточність назв груп на різних сторінках розділу.

Розділ 4 «Результати лабораторних методів дослідження зубних паст та ополіскувачів». Лабораторні дослідження включали електронно-мікроскопічне дослідження зубних паст на склад мікроелементів та форму кристалів зубних паст та мікробіологічні дослідження засобів індивідуальної гігієни порожнини рота. Велика увага приділялася автором для визначення мікроелементного складу зубних паст різних торгових марок та направленості дії зубних паст. Визначення видового складу проводилося на наявність 96 мікроелементів. В усіх 6 обраних зубних пастах абразивним компонентом є кремній. Проведений аналіз дозволив автору обґрунтувати найбільш раціональне застосування певних зубних паст для пригнічення провідних клінічних симптомів захворювань пародонта: кровоточивості, гіперестезії та галітозу.

Мікробіологічні дослідження у розділі 4 склалися з 2 етапів: визначення антимікробних властивостей та мінімальної інгібуючої концентрації обраних автором зубних паст та ополіскувачів.

За результатами мікробіологічного дослідження автором встановлено, що зубна паста «Colgate Total 12 PRO здорове дихання» інгібувала усі мікроорганізми в розведенні не менше 1:32. Найкращим антибактеріальним ефектом володів ополіскувач «Lacalut Active», а протигрибковим характеризувався «Colgate plax», що мав й високу пригнічувальну дію щодо стафілококів.

Зауваження до розділу пов'язані із формуванням розділу. У підрозділі 4.1 «Растрова електронна мікроскопія і рентгеноспектральний аналіз зубних паст», автор виділив 6 підрозділів, також наявна велика кількість рисунків та таблиць.

Розділ 5 «Визначення клінічної ефективності лікувально-гігієнічних комплексів для лікування захворювання пародонта з провідними клінічними симптомами» Клінічні дослідження були проведені у 3 групах по 60 осіб у кожній. Розподіл на групи проводився в залежності від превалювання основного клінічного симптому, або їх сукупності. Кожна група пацієнтів була

поділена на основну та групу порівняння. Стан пародонта і гігієни порожнини рота оцінювали за характером змін індексів РМА, ОНІ-S та індексу кровоточивості РВІ у пацієнтів з кровоточивістю ясен. В осіб з кровоточивістю та гіперестезією визначалися додатково індекси: інтенсивності гіперестезії твердих тканин зубів (ІГТТЗ) та розповсюдженості гіперестезії твердих тканин зубів (ІРГТТЗ). У пацієнтів групи «Галітоз + кровоточивість» оцінювали зміни індексів: РМА, ОНІ-S, РВІ та WTСІ.

Через 3 місяці використання засобів ІГПР індекс РМА у основній групі пацієнтів з «кровоочивістю» був у 1,5 рази менший, ніж у групі порівняння.

Після 3 місяців спостереження значення ІГТТЗ у пацієнтів з «гіперестезією + кровоточивість» в основній групі був у 3,5 разів нижчий, ніж в групі порівняння.

Проведений аналіз взаємозв'язків індексів для пацієнтів основних груп свідчить про наявність позитивного кореляційного зв'язку між значенням індексу ОНІ-S та іншими індексами у різні часові моменти в залежності від проявів клінічних симптомів. Виявлений зв'язок дозволив автору запропонувати моделі прогнозування віддалених результатів лікування та подальшу тактику ведення пацієнта за результатами динаміки зміни індексів у найближчий період.

Аналізуючи подану інформацію в даному розділі, хочу відмітити, що дисертанту вдалося різнобічно підтвердити ефективність диференційованого вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота при захворюваннях пародонта в осіб молодого віку в залежності від превалювання того чи іншого симптому.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 6 «Аналіз та обговорення результатів досліджень» побудований за традиційною схемою. В ньому висвітлені результати дослідження, отримані при виконанні дисертації згідно до поставлених завдань, підведені підсумки дисертаційної роботи. Проведено оцінку і аналіз отриманих лабораторних, мікробіологічних та клінічних результатів дослідження. У цілому, визначене значення отриманих результатів для теорії та практики терапевтичної стоматології.

Висновки, їх 7, написані конкретно, обгрунтовано, ілюстровані кількісними показниками і, в цілому, також є підсумком всього виконаного дослідження.

Практичні рекомендації написані дуже стисло, але є конкретними і зрозумілими для практичних лікарів і пропонуються автором для впровадження в клінічну практику.

Список використаних джерел є достатньо повним і відображає основний зміст дисертації.

Автореферат дисертації та опубліковані праці повністю відображають основний зміст дисертації.

Слід зазначити, що наведені у відгуку зауваження не носять принципового значення і суттєво не впливають на загальне позитивне враження від наукової праці, як за змістом, так і за оформленням.

В плані дискусії пропоную дисертанту надати пояснення по деяким питанням:

1. Обгрунтуйте Ваш вибір порівнювати пацієнтів груп порівняння, які використовували свої засоби індивідуальної гігієни порожнини рота з пацієнтами основних груп, яким Ви призначали засоби гігієни, ґрунтуючись на діагноз та основні клінічні симптоми?

2. Результати ваших досліджень довели, що найбільш різноманітна мікрофлора виявлена в групі пацієнтів «Гіперестезія + кровоточивість». Як це можна пояснити?

3. Які рекомендації Ви давали пацієнтам молодого віку із наявністю каріозних порожнин, у тому числі стосовно засобів індивідуальної гігієни порожнини рота?

ВИСНОВОК

У цілому дисертаційна робота МЯЛКІВСЬКОГО Костянтина Олеговича на тему: «Обґрунтування диференційованого вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота при захворюваннях пародонта в осіб молодого віку» є

завершеною працею, в якій отримані нові науково обгрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що полягає у підвищенні ефективності профілактики захворювань пародонта в осіб молодого віку на підставі розробки алгоритмів диференційованого використання лікувально-гігієнічних комплексів залежно від клінічної ситуації та оцінки їх ефективності.

Отримані результати і зроблені висновки підтверджені достатнім обсягом проведених клініко-лабораторних досліджень на сучасному методичному рівні і досить повно опубліковані. У результаті проведеного дослідження сформульовані нові наукові положення і практичні рекомендації для сучасної стоматології.

Дисертаційна робота за актуальністю теми, обгрунтованістю та достовірністю отриманих результатів, їх науковою новизною і практичною значимістю, за оформленням роботи повністю відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р.) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор, МЯЛКІВСЬКИЙ Костянтин Олегович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Офіційний опонент:

Професор кафедри загальної стоматології

Одеського медичного інституту

Міжнародного гуманітарного університету,

доктор медичних наук, професор

Т.П. ТЕРЕШИНА

Згідно з завідувачем

